

Raamwerkprogramma- Gemeenteraadsverkiezingen 2026-2030

Inhoudsopgave

RAAMWERKPROGRAMMA-GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN 2026-2030.....	0
INHOUDSOPGAVE	1
INLEIDING.....	3
1. KERNWAARDEN EN DRIJFVEREN	4
<i>Liefde tot God en elkaar.....</i>	<i>4</i>
<i>Liefde voor de dienst aan God .....</i>	<i>5</i>
<i>Liefde voor de dag van God.....</i>	<i>5</i>
<i>De overheid in dienst van God .....</i>	<i>6</i>
<i>Respect voor gestorvenen .....</i>	<i>7</i>
<i>Onderdak voor mensen in nood.....</i>	<i>7</i>
<i>Rentmeesterschap .....</i>	<i>7</i>
<i>Ruimte voor verschil.....</i>	<i>8</i>
2. GEMEENTEBESTUUR EN ONDERSTEUNING.....	10
<i>Interactie met de inwoners.....</i>	<i>10</i>
<i>Besturen mét de samenleving.....</i>	<i>11</i>
<i>Verbinden .....</i>	<i>11</i>
<i>Zichtbaarheid.....</i>	<i>11</i>
<i>Integriteit .....</i>	<i>12</i>
<i>Samenwerking zoeken.....</i>	<i>12</i>
<i>Bewaking van de identiteit.....</i>	<i>13</i>
<i>Verbonden in netwerken.....</i>	<i>13</i>
3. VEILIGHEID	15
<i>Preventie.....</i>	<i>15</i>
<i>Politie .....</i>	<i>16</i>
<i>Boa's.....</i>	<i>16</i>
<i>Brandweer.....</i>	<i>17</i>
<i>Discriminatie en geweld.....</i>	<i>17</i>
4. VERKEER EN VERVOER	19
<i>Optimale doorstroom.....</i>	<i>19</i>
<i>Veiligheid.....</i>	<i>19</i>
<i>Duurzaam vervoer .....</i>	<i>20</i>
5. ECONOMIE	21
<i>Lokale economie .....</i>	<i>21</i>
<i>Economie van de toekomst.....</i>	<i>21</i>
<i>Zorg voor ondernemers en agrariërs.....</i>	<i>22</i>
<i>Stikstof, PAS-melders en vergunningskwesties.....</i>	<i>23</i>
<i>Visie op de arbeidsmarkt.....</i>	<i>24</i>
6. FINANCIËN	25

Transparantie.....	25
Financieel beleid	25
Subsidiebeleid	26
7. SOCIAAL DOMEIN	27
Welzijn, jeugd- en jongerenwerk	27
Jeugd en gezin.....	27
Zorg en welzijn (wmo), ondersteuning vrijwilligers en mantelzorgers.....	29
Werk, inkomen en arbeidsmarkt.....	30
8. ONDERWIJS.....	32
Onderwijshuisvesting	32
Onderwijsachterstanden tegengaan.....	32
Thuiszitters.....	33
Leerlingenvervoer	33
Onderwijs en zorg	34
Integrale kindcentra.....	34
9. SPORT, ERFGOED EN RECREATIE	35
Sport.....	35
Cultuur.....	35
Archeologie en erfgoed.....	36
10. VOLKSGEZONDHEID EN DUURZAAMHEID.....	39
Volksgezondheid.....	39
Milieu en leefomgeving.....	39
Beheer van openbare ruimte.....	40
Milieu en afval.....	40
Volksgezondheid en houtstook.....	41
Duurzame energievoorziening	41
Ondersteunen duurzaamheidsinitiatieven.....	42
Het opwekken van duurzame energie	43
Klimaatadaptatie.....	44
11. RUIMTE OM TE WONEN	45
Ruimtelijke ordening	45
Volkshuisvesting.....	45
Netcongestie en wonen.....	46
Inbreiding en uitbreiding.....	47
Huisvesting arbeidsmigranten	48
Huisvesting immigranten	48
Demografische ontwikkeling.....	49

Inleiding

Hier is ruimte voor een inleidende tekst, te schrijven door de lokale verkiezingsprogrammacommissie of door de lijsttrekker.

1. Kernwaarden en drijfveren

De SGP is een christelijke partij. Wij baseren onze politieke visie op de Bijbel en de gereformeerde belijdenisgeschriften. Het christelijke geloof is betekenisvol en biedt een hoopvolle toekomst. Het biedt een moreel fundament voor het leven van mensen en voor de politiek. De SGP ziet de overheid als dienaar van God, die zich inzet voor het belang van de inwoners.

Liefde tot God en elkaar

Wij geloven dat God op Zijn schepping is betrokken. In Zijn algemene genade draagt Hij goede zorg voor haar. Hij is betrokken op ons mensen, op volkeren en op individuen. Hij is de Bron van alle goed. God regeert en stelt aan de macht van het kwaad paal en perk. Deze God geeft ons, met het oog op ons welzijn, Zijn goede en heilige geboden. Daarvan geeft Christus ons als samenvatting dat we God liefhebben boven alles en onze naaste als onszelf.

Liefde is het centrale thema van het christelijk geloof. God wil een leven dat gebaseerd is op christelijke normen en waarden zegenen. Zo'n levenswijze draagt bij aan het welzijn van de hele samenleving. Tegelijkertijd komt in zo'n samenleving ieder mens tot zijn recht. Daarom staat de SGP voor politiek volgens de Bijbelse norm.

Concreet:

- De SGP wil bevorderen dat Gods Naam met respect en eerbied wordt gebruikt. Daarom dient de gemeente het misbruik van Zijn Naam tegen te gaan. De SGP is voorstander van een vloekverbod. De vrijheid van meningsuiting is nadrukkelijk geen vrijbrief voor grove taal, vloeken, schelden en het beledigen van mensen in het publieke domein.
- Prostitutie is het tegenovergestelde van respectvol omgaan met elkaar. De SGP staat voor trouw en duurzame relaties. Daarom willen we geen bordelen en seksinrichtingen binnen onze gemeentegrenzen.
- De gemeente zet actief in op uitstapprogramma's om mensen in de (online) prostitutie te helpen een nieuwe toekomst op te bouwen.
- Er komt structurele ondersteuning voor opvanginitiatieven zoals *Blijf van mijn Lijf*-huizen, zodat slachtoffers van misbruik en gedwongen prostitutie de hulp en bescherming krijgen die zij nodig hebben.
- Het draagt bij aan gezondheid, leefbaarheid en woonplezier wanneer de horeca tijdig sluit. Sluiting voor middernacht is het streven.
- Voor een gezond en respectvol straatbeeld willen we reclames voor datingapps die vreemdgaan promoten verbieden.

Het christelijk geloof is niet alleen een kwestie van innerlijke overtuiging, het biedt ook heldere richtlijnen voor het maatschappelijke leven. In de Bijbel kunnen we lezen hoe God wil dat wij ons gedragen ten opzichte van Hem en ten opzichte van onze medemensen. Een belangrijk gegeven is dat ieder mens naar het Beeld van God is geschapen, door Hem gewild en in het aanzijn geroepen. Daarom vindt de SGP een respectvolle omgang met elkaar heel belangrijk.

Liefde voor de dienst aan God

De SGP staat voor een overheid die het welzijn van de inwoners vanuit christelijke waarden en normen wil dienen. Godsdienst- en gewetensvrijheid zijn belangrijke waarden die voor ieder mens gelden. Dit vertrekpunt betekent volgens de SGP niet dat alle godsdiensten gelijk zijn. De Nederlandse geschiedenis en cultuur zijn in belangrijke mate gestempeld door het christendom. De democratie en rechtsstaat in Nederland zijn onlosmakelijk verbonden met hun christelijke wortels. Dit besef wil de SGP levend houden en vanuit dit besef wil de SGP handelen.

Concreet:

Optie 1: waar het ambtsgebed nog functioneert

- De SGP wil het ambtsgebed handhaven.

Optie 2: waar geen ambtsgebed (meer) is:

- De SGP wil het ambtsgebed (her)invoeren
- De gemeente zoekt actief de samenwerking met kerkgenootschappen bij thema's zoals armoedebestrijding, eenzaamheid, zorg voor kwetsbaren en maatschappelijke opvang. Hun netwerk en betrokkenheid worden benut en kunnen daardoor een betekenisvolle bijdrage leveren.
- We stellen ons terughoudend op bij bouwplannen van moskeeën.
- Er worden geen versterkte gebedsoproepen vanaf minaretten gedaan.

Liefde voor de dag van God

God heeft in Zijn wijsheid een rustdag aan de mens gegeven. Die rustdag is bedoeld om God te eren, Hem te dienen en naar elkaar om te zien. De zondag is in de christelijke traditie de rustdag. Daarom is de SGP principieel tegen (sport)evenementen en winkelopstelling op de eerste dag van de week. Het is een overheidstaak om te zorgen voor de randvoorwaarden van de zondagsrust ten behoeve van de inwoners.

Ook vanuit maatschappelijk en sociaal oogpunt is het goed om wekelijks een rustdag te hebben. Daardoor nemen ons welzijn en onze gezondheid toe. Het lokale economische leven

en een sociale arbeidsmarkt kunnen niet zonder rust op zijn tijd. Daarnaast is het ook vanuit duurzaamheidsoogpunt goed om een dag rust en dus ook minder verkeer te hebben.

Concreet:

Optie 1: Waar zondagsrust de norm is

- De zondag blijft een collectief rustmoment in onze samenleving en economie.
- Winkels blijven gesloten op zondag, conform de huidige situatie.
- We beschermen (kleine) winkeliers en werknemers tegen toekomstige druk of voorstellen om winkels op zondag te openen.
- Het uitgangspunt blijft dat er geen (sport)evenementen op zondag worden georganiseerd.

Optie 2: Waar zondagsrust niet de norm is

- We streven ernaar dat de zondag weer een collectief rustmoment wordt in onze samenleving en economie.
- Waar winkels nu al open zijn pleiten we voor beperking of beëindiging van de openingstijden.
- Bescherming van (kleine) winkeliers en werknemers blijft cruciaal, zodat zij niet gedwongen worden op zondag hun winkel te openen en te werken.
- Het streven is om (sport)evenementen op zondag zoveel mogelijk te beperken, met als ideaal volledige zondagsrust.

De overheid in dienst van God

De SGP is ervan overtuigd dat de overheid haar taak op de beste manier kan uitoefenen als zij aan Gods goede geboden gehoor geeft. Daardoor zal ook het maatschappelijke leven opbloeien. Overheidsgeld wordt daarom niet besteed aan zaken die in strijd zijn met de Bijbelse boodschap. Tegelijkertijd erkent de SGP de scheiding van kerk en staat, die inhoudt dat de overheid de zelfstandigheid van de kerk respecteert en dat de kerk geen politieke macht toekomt. De SGP streeft wel na dat het beleid van de overheid is gebaseerd op christelijke waarden.

Concreet:

- Doelstellingen en activiteiten van subsidieontvangers mogen niet in strijd zijn met de Bijbel.
- Ook organisaties met een levensbeschouwelijke identiteit komen in aanmerking voor gemeentelijke subsidies.

Optie 1: Gemeenten waar geen zondagssport is

- De SGP is tegenstander van zondagssport.

Optie 2: Gemeenten waar zondagssport wel is

- De SGP is tegenstander van zondagssport. De SGP pleit daarom voor het terugdringen ervan. Zolang er subsidie wordt verstrekt en zondagssport wordt voortgezet, wordt gestreefd naar afbouw of vermindering van de subsidie.

Respect voor gestorvenen

De SGP is principieel voor begraven. In het graf rusten gestorvenen tot de wederkomst van Christus. De gemeente zorgt voor voldoende en gepaste gelegenheid om te begraven.

Concreet:

- Tarieven voor de begraafrechten houdt de gemeente betaalbaar, zodat iedereen grafrechten kan kopen.
- Algemene begraafplaatsen worden goed onderhouden. De dienstverlening vanuit de gemeente rondom begrafenissen blijft op niveau.
- De gemeente maakt het mogelijk om grafrechten te kopen voor onbepaalde tijd.
- De SGP staat open voor natuurbegraven, mits dit gebeurt met respect voor natuur, landschap en past binnen de kaders van de regelgeving.

Onderdak voor mensen in nood

De toegenomen instroom van vluchtelingen stelt de gemeente voor uitdagingen. De Bijbel geeft ons de opdracht om gastvrij te zijn voor vluchtelingen en mensen in nood. De opvang van statushouders moet tegelijk in balans zijn met rechtvaardige belangen van de eigen bevolking. Er wordt gezorgd voor plek voor statushouders en er wordt een beroep gedaan op de samenleving. Plaatselijke kerken kunnen hun steentje bijdragen in het omzien naar deze nieuwe inwoners. Vrijwilligers kunnen helpen met werk, school en vrijetijdsbesteding.

Concreet:

- We tonen christelijke barmhartigheid voor vluchtelingen en statushouders.
- De opvang van statushouders moet passen bij de aard en schaal van de gemeenschap.
- We stimuleren betrokkenheid van kerken en vrijwilligers bij de opvang en integratie van statushouders, bijvoorbeeld door hulp bij het vinden van werk, onderwijs en sociale activiteiten.

Rentmeesterschap

God heeft de aarde aan de mens toevertrouwd om die te beheren en te onderhouden. Daarom is goed rentmeesterschap van groot belang. We willen zorgvuldig omgaan met natuurlijke hulpbronnen en zorg dragen voor de schepping, zonder deze uit te putten. Tegelijk erkennen we dat we een verantwoordelijkheid dragen voor onze leefomgeving en

het klimaat en dat er maatregelen nodig zijn om problemen op te lossen. Bij de keuze van maatregelen willen we nuchter en zorgvuldig zijn, met oog voor hun werkelijke effect. Boeren spelen bij de uitvoering ervan een cruciale rol als beheerders van een groot deel van ons landschap.

Concreet:

- De gemeente betreft inwoners bij beleid rondom klimaat en duurzaamheid, zoals bij de uitvoering van de Regionale Energiestrategieën.
- Het accent ligt op de haalbare, betaalbare en realistische uitvoering van maatregelen gericht op de huidige energiedoelen, zonder de lat onnodig hoger te leggen.
- De gemeente stimuleert en ondersteunt inwoners en bedrijven bij duurzame initiatieven.
- Bij klimaat- en milieubeleid gaat het om grote opgaven. Van belang is dat bewoners, bedrijven en boeren een evenredige bijdrage daaraan leveren, waarbij gelet wordt op realisme en praktische uitvoerbaarheid.

Ruimte voor verschil

De SGP streeft naar een samenleving waarin iedereen, ongeacht achtergrond of beperking, welkom is en zich gewaardeerd voelt. Vanuit Bijbelse naastenliefde zien we om naar kwetsbare mensen in hun situatie en bieden we ondersteuning waar nodig. Inclusie vraagt om wederzijds respect en ruimte voor verschil. De regenboog verwijst naar Gods goedheid en trouw en is daarom geen geschikt symbool voor activistisch diversiteitsbeleid. De gemeente speelt een verbindende en faciliterende rol, met aandacht voor toegankelijkheid en maatschappelijke betrokkenheid.

Concreet:

- De gemeente waarborgt dat niemand wordt gedwongen tegen het eigen geweten in te handelen. Vrijheid van meningsuiting en geloofsvrijheid blijven leidende principes.
- De gemeente kiest voor een brede aanpak van inclusie, waarin aandacht is voor de hele samenleving zonder nadruk op specifieke groepen of thema's.
- Inclusiebeleid richt zich op toegankelijkheid van publieke gebouwen, digitale diensten en openbare ruimtes, zodat iedereen kan deelnemen aan de samenleving.
- Vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor kwetsbare mensen in knelsituaties, zoals ouderen, mensen met een beperking en jongeren met psychosociale problemen, krijgen gemeentelijke ondersteuning.
- De gemeente stimuleert initiatieven en evenementen die de samenleving verbinden en respectvol omgaan met onze basale christelijke normen en waarden.

2. Gemeentebestuur en ondersteuning

Het gemeentebestuur richt zich op de samenleving en beoogt het welzijn en de belangen van haar inwoners te dienen.. De overheid is immers Gods dienaar, de burger ten goede. Haar gezag ontleent zij niet aan de bevolking, maar heeft zij van God gekregen. De SGP streeft naar een gemeentebestuur dat dicht bij de inwoners staat, dat vraagt van raadsleden, bestuurders en ambtenaren een luisterend oor en vervolgens een actieve betrokkenheid op het geheel van de samenleving.

Interactie met de inwoners

De SGP vindt het belangrijk dat de gemeente bereikbaar en toegankelijk is voor haar inwoners. Gelukkig gaat er op dit gebied veel goed. Tegelijk ervaren ook veel inwoners een kloof tussen het bestuur en de burger. Dat is ernstig omdat daarmee de representativiteit van ons democratische stelsel wordt ondergraven. De SGP vindt het erg belangrijk dat deze kloof wordt overbrugd. Bestuurders moeten daarom zorgvuldig luisteren en actief betrokken zijn op het geheel van de samenleving.

Tegelijkertijd zien we dat inwoners steeds vaker hun onvrede uiten over besluiten van de lokale overheid. Dit gebeurt soms op een respectvolle manier, maar helaas ook steeds vaker via persoonlijke aanvallen of bedreigingen richting politici. Deze ontwikkeling ondermijnt het gezag en de effectiviteit van de overheid.

Met name bij complexe thema's zoals woningbouw, waar schaarse ruimte en tegenstrijdige belangen tot spanningen leiden, is het van groot belang dat bestuurders transparant en eerlijk communiceren. Door niet alleen te luisteren, maar ook belangen zorgvuldig af te wegen en keuzes vervolgens duidelijk uit te leggen, kan wederzijds begrip en vertrouwen worden versterkt.

Concreet:

- Het gemeentebestuur zoekt actief contact met de samenleving en neemt gevoelens, argumenten en zorgen van inwoners serieus.
- Het gemeentebestuur draagt verantwoordelijkheid voor het 'algemeen belang', ook wanneer dat soms in strijd is met individuele belangen.
- Het gemeentebestuur zet zich maximaal in voor een zorgvuldige belangenafweging en een transparante procedure, met oog voor het draagvlak onder inwoners.

Besturen mét de samenleving

Het gemeentebestuur hoeft zijn publieke taak niet alleen uit te oefenen. Wat de inwoner zelf kan aanpakken, neemt de overheid niet over. Veiligheid, leefbaarheid en zorgaanbod vormen de kerntaken van de gemeente.

Concreet:

- Het gemeentebestuur is verantwoordelijk voor een goede uitvoering van zijn kerntaken. Ter bevordering van het draagvlak doet zij dit, voor zover mogelijk, in samenwerking met de samenleving.
- De gemeente stimuleert en ondersteunt maatschappelijke en particuliere initiatieven die bijdragen aan de behartiging van deze kerntaken.
- De gemeente stimuleert het zelforganiserend vermogen van inwoners en organisaties bij het realiseren van oplossingen binnen deze kerntaken.
- De gemeente bewaakt haar democratische legitimiteit, ook binnen samenwerkingsverbanden zoals veiligheidsregio's en omgevingsdiensten, en behoudt daarin een actieve rol. Zij stelt zich proactief op en voorkomt situaties waarin gepasseerd wordt door andere partijen.

Verbinden

Onze samenleving is heel gevarieerd. Er kunnen ontwikkelingen zijn die de veerkracht van een samenleving flink op de proef stellen. Het gemeentebestuur zet zich in voor vreedzaam samenleven en goede onderlinge verhoudingen in de maatschappij.

Concreet:

- Het gemeentebestuur is er voor alle inwoners.
- De gemeente zet zich in voor een veilige leefomgeving voor iedereen.
- De gemeente maakt zich sterk voor het beschermen en ondersteunen van de meest kwetsbaren.
- De gemeente zoekt naar verbindingen. Ze brengt initiatieven vanuit de samenleving bij elkaar, overbrugt verschillen en zorgt voor respect en uitwisseling tussen inwoners met uiteenlopende meningen en opvattingen.

Zichtbaarheid

De gemeente is de overheid die het dichtst bij de inwoner staat. Het gemeentebestuur is daarom zichtbaar, bekend en benaderbaar.

Concreet:

- De gemeente maakt werk van heldere communicatie en uitwisseling tussen besturen en inwoners.
- Informatieveiligheid en digitale bereikbaarheid van zowel de ambtelijke dienstverlening als het politieke proces moet continue worden gemonitord en op basis hiervan verbeterd.
- De gemeente moet de mensen die niet digitaal vaardig zijn zoveel mogelijk faciliteren en in elk geval de mogelijkheid bieden om een fysieke afspraak te maken.
- Het gemeentebestuur is zichtbaar en gemakkelijk vindbaar in de samenleving, door bijvoorbeeld werkbezoeken, een toegankelijke website en door te investeren in contacten met inwoners.
- Mensen die nieuw in onze gemeente komen wonen, worden door de gemeente verwelkomd op een regelmatig georganiseerde 'nieuwe bewonersavond', waar ze kennismaken met maatschappelijke organisaties en/of een welkomstpakket ontvangen.

Integriteit

Het vertrouwen in publieke bestuurders wordt steeds vaker op de proef gesteld. Discussies over integriteit, soms terecht maar ook vaak op basis van geruchten, onduidelijkheid of wantrouwen, kunnen het gezag van bestuurders ondermijnen. Het is daarom belangrijk dat bestuurders niet alleen integer handelen, maar ook zichtbaar en overtuigend laten zien dat zij dat doen.

Concreet:

- Bestuurders zijn eerlijk, oprecht en transparant in hun handelen. Zij staan altijd open voor verantwoording richting inwoners en collega's.
- Het gemeentebestuur bespreekt periodiek de integriteit van politieke ambtsdragers en neemt waar nodig maatregelen om integriteit te waarborgen en te versterken.

Samenwerking zoeken

De gemeente staat niet op zichzelf; haar invloed reikt verder dan haar de geografische grenzen. Samenwerking tussen gemeenten kan versterkend werken, maar de SGP zal daarbij scherp bewaken dat de eigen identiteit behouden blijft. Tegelijkertijd verandert de samenleving ingrijpend. Gemeentebesturen opereren steeds vaker in een breed

maatschappelijk netwerk en delen hun publieke rol met wijkraden, platforms en gebiedsregisseurs. Dit vraagt om een continue afweging tussen draagvlak en brede vertegenwoordiging. Daarnaast zet de trend van schaalvergroting door, waarbij regio's een steeds grotere rol spelen. Dit maakt een zorgvuldige positiebepaling essentieel om de zelfstandigheid van de gemeente te waarborgen.

Concreet:

- De gemeente ondersteunt slimme samenwerking met onze buurgemeenten en de regio.
- Regiovorming kan positief zijn mits het democratisch geborgd is en het belang van burger en gemeente dient.

Bewaking van de identiteit

Onze gemeente heeft een uniek karakter dat haar onderscheidt van andere plaatsen. Inwoners voelen zich verbonden door lokale tradities, historie en identiteit, en zijn trots op hun **Optie 1:** stad **Optie 2:** dorp. Het is belangrijk om deze eigenheid te koesteren en te beschermen, ook wanneer samenwerking met andere gemeenten noodzakelijk is.

Concreet:

- Samenwerking die tot schaalvergroting leidt, mag niet ten koste gaan van de eigenheid van onze gemeenschap. Deze eigenheid wordt actief beschermd en behouden. Daarom steunt de SGP geen samenwerkingsvormen die het lokale karakter van onze gemeente onder druk zetten of doen verdwijnen.
- Het gemeentebestuur zet zich in voor het versterken van lokale tradities en het gemeenschapsgevoel, zodat inwoners zich blijven herkennen in onze gemeente.
- Dorpen en wijken hebben een eigen identiteit die gerespecteerd moet worden. Een wijkgerichte aanpak staat voorop, waarbij inwoners actief betrokken worden bij het beleid en de uitvoering van plannen die hun directe leefomgeving beïnvloeden.

Verbonden in netwerken

Onze gemeente speelt een belangrijke rol in het netwerk van maatschappelijke organisaties. Als overheid hebben we een unieke verantwoordelijkheid, maar we zien ook de waarde van ruimte geven aan initiatieven vanuit de samenleving. Door samenwerking ontstaat een sterker en hechter netwerk waarin inwoners en organisaties tot hun recht komen.

Concreet:

- Onze gemeente neemt actief deel aan de netwerken van maatschappelijke organisaties en werkt samen om lokale uitdagingen aan te pakken.
- De gemeente erkent en ondersteunt de kracht van de samenleving door ruimte te geven aan initiatieven vanuit inwoners, kerken en verenigingen.
- Tegelijk blijft de gemeentelijke overheid zich bewust van haar unieke, door God gegeven, taak en autoriteit om recht en orde te handhaven en het algemeen belang te dienen.
- Het goed functioneren van dorpsraden en wijkplatforms wordt gestimuleerd. Zij zijn representatief voor hun achterban, hebben een duidelijke positie en worden serieus betrokken bij de vormgeving en uitvoering van beleid dat hun gebied betreft.
- De SDG's zijn internationale doelen die gericht zijn op duurzame ontwikkeling en een rechtvaardige samenleving. Ze stimuleren samenwerking op thema's zoals armoedebestrijding en een gezonde leefomgeving. De SGP ziet het belang van deze thema's, maar vindt het onwenselijk dat onze gemeente zich zonder meer committeert aan deze VN-doelen. De nadruk op individuele rechten en vrijheden binnen de SDG's kan botsen met christelijke waarden, zoals het huwelijk. Daarom beschouwt de SGP de SDG's niet als richtlijn voor gemeentelijk beleid, maar hecht zij wel waarde aan zorg voor de naaste en goed rentmeesterschap.

3. Veiligheid

Veiligheid is een voorwaarde voor een goede samenleving. Inwoners willen veiligheid in hun huis, in hun wijk, in het verkeer, op school en op het werk. De zorg voor veiligheid is één van de kerntaken van de overheid. De politie draagt daarbij in de eerste plaats zorg voor de fysieke veiligheid.

De gemeente draagt een grote verantwoordelijkheid voor het gevoel van veiligheid van alle inwoners. Maar veiligheid en 'je veilig voelen' is niet iets wat de gemeente alleen kan realiseren. Ook woningcorporaties, instellingen, ondernemers en inwoners zelf spelen een belangrijke rol in het bevorderen van een veilige leefomgeving, zowel thuis, op het werk als onderweg.

De SGP hecht veel waarde aan samenwerking om veiligheid te bevorderen. Door samen te werken met partners, vrijwilligers, inwoners en ondernemers kan het veiligheidsgevoel in onze gemeente worden verbeterd. Initiatieven die bijdragen aan het bestrijden van criminaliteit en overlast verdienen steun en waardering.

Preventie

De SGP vindt dat preventie en handhaving onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Preventieve maatregelen helpen problemen voorkomen, terwijl handhaving zorgt voor een veilige en rechtvaardige samenleving. De gemeente straalt daadkracht uit in haar beleid en communicatie. Vandalisme, overlast en geweld tegen hulpverleners worden niet getolereerd.

Concreet:

- Buurtpreventie, WhatsApp-groepen en AED-projecten worden actief gestimuleerd en ondersteund.
- Kinderen krijgen op basisscholen voorlichting over sociale veiligheid om een goede basis te leggen voor respectvol gedrag.
- Er is speciale aandacht voor jeugd en gezinnen met complexe problemen, met zorg op maat om escalaties te voorkomen.
- De gemeente bestrijdt overmatig alcohol- en drugsgebruik met voorlichting, controles en striktere handhaving van het alcoholverbod op straat.
- De samenwerking met de reclassering wordt versterkt, zodat ex-gedetineerden begeleiding krijgen bij wonen en werk, om terugval te voorkomen en hen een nieuwe kans te bieden.

Politie

Ook onze gemeente krijgt steeds meer te maken met ondermijnende criminaliteit. Drugsdelicten, woninginbraken, (auto)criminaliteit en criminele activiteiten op bedrijventerreinen verschuiven van de stad naar het platteland. De SGP wil de doelen van de Nationale Politie bundelen met gemeentelijke doelstellingen. Daardoor nemen de lokale mogelijkheden toe. Het is noodzakelijk om met alle partners samen te werken. De gemeente zorgt voor voldoende inzet van ambtenaren op het terrein van openbare orde en veiligheid.

Concreet:

- Wijkagenten zijn onmisbaar in de kernen/wijken. Ze zijn zichtbaar actief en betrokken. De gemeente zet zich in voor één wijkagent per 5.000 inwoners.
  - De gemeente heeft minimaal één steunpunt per dorp/wijk (optioneel) waar inwoners de wijkagent kunnen spreken.
  - De gemeenteraad bepaalt welke thema's lokaal de meeste aandacht nodig hebben. Denk bijvoorbeeld aan ondermijnende criminaliteit, woninginbraken en overlast van drugshandel.
  - De gemeente hanteert een streng drugsbeleid en staat geen coffeeshops toe.
  - Er komt meer ruimte voor opsporing van lokale criminaliteit, in samenwerking met wijkagenten.
  - De gemeente zet zich maximaal in voor het realiseren van korte aanrijtijden van politie, ambulance en brandweer.
  - De aanrijtijden van hulpdiensten worden jaarlijks in de gemeenteraad besproken.
  - Voordat iemand een vergunning krijgt, onderzoekt de gemeente of de aanvrager geen crimineel verleden heeft.
- Optie: indien wolvenproblematiek speelt:**
- De burgemeester moet zo nodig de noodbevelsbevoegdheid inzetten om problematische wolven te verjagen of af te laten schieten.

Boa's

Boa's (buitengewoon opsporingsambtenaren) mogen geen politietaken overnemen. De SGP vindt dat hun inzet beperkt moet blijven tot taken die binnen hun bevoegdheden passen. Wanneer zij in de praktijk toch meer verantwoordelijkheid krijgen, moeten zij beschikken over de juiste middelen om hun werk veilig en effectief uit te voeren. Daarnaast moet de wijkagent voldoende tijd en ruimte hebben om zijn taken als agent goed uit te kunnen voeren.

Concreet:

- De taken van boa's blijven duidelijk afgebakend en binnen hun specifieke bevoegdheden. Politietaken blijven de verantwoordelijkheid van de politie.
- Als boa's in uitzonderlijke gevallen zwaardere verantwoordelijkheden krijgen, moet hun uitrusting hierop worden aangepast, zodat zij hun werk veilig kunnen doen.
- De gemeente zorgt voor goede begeleiding en ondersteuning van boa's, met oog voor hun veiligheid en de handhaving van openbare orde.
- De wijkagent moet voldoende tijd en middelen hebben om zich te richten op zijn kerntaken als politieagent.
- Boa's hebben veel lokale kennis en daardoor een sterke informatiepositie. Bij het tegengaan van ondermijning moet hier veel meer op worden ingezet. Het is cruciaal dat boa's beter worden uitgerust en ondersteund om misstanden in de wijk effectief te signaleren en aan te pakken.

Brandweer

Brandweer en ambulancezorg zijn belangrijke schakels in de zorg en veiligheid voor de inwoners. Er zijn regionale samenwerkingsverbanden, maar de gemeente moet volop aandacht aan dit thema blijven geven.

Concreet:

- Het gemeentebestuur houdt goed contact met brandweervrijwilligers en stimuleert indien nodig de werving van nieuwe vrijwilligers.
- Bij een ramp of crisis behoort is de gemeente volledig voorbereid te zijn op haar taken. Voorbereiding, samenwerking en oefeningen verdienen daarom veel aandacht.

Discriminatie en geweld

Ieder leven is intrinsiek waardevol. Daarom wijst de SGP geweld en discriminatie in elke vorm af. We hebben oog voor kwetsbare groepen en ondersteunen initiatieven die hun veiligheid vergroten. Daarbij verdient de aanpak van antisemitisme extra aandacht. Dit thema verdwijnt nu vaak in de breedte van het antidiscriminatiebeleid, terwijl Jodenhaat de laatste tijd helaas sterk toeneemt. De SGP vindt dat hier stevig tegen opgetreden moet worden.

Concreet:

- De gemeente heeft een meldpunt discriminatie en geweldsincidenten waar inwoners melding kunnen maken van onveilige situaties.
- Overlast in de woonomgeving door burens of verwarde personen is in toenemende mate een probleem en kan snel escaleren. De gemeente kan passende acties uitzetten door bijvoorbeeld tijdig buurtbemiddeling aan te bieden.
- De SGP steunt een lokale aanpak tegen antisemitisme, met samenwerking tussen gemeente, politie en OM. Onderwijs over de Holocaust wordt gestimuleerd, bijvoorbeeld via een lespakket en/of bezoek aan een museum.
- Het moet mogelijk zijn om pro-Palestijnse demonstraties bij herdenkingen, zoals 4 mei, te weren, om respect voor de lokale oorlogsgeschiedenis en de Joodse gemeenschap te waarborgen.

4. Verkeer en vervoer

Verkeer en vervoer blijven belangrijke aandachtspunten. Het toenemende aantal auto's vraagt om slimme en toekomstbestendige oplossingen. De SGP wil doorgaande verkeersstromen zoveel mogelijk buiten woonkernen houden om leefbaarheid en veiligheid te waarborgen. Openbaar vervoer speelt een belangrijke rol en moet efficiënt en toegankelijk worden ingezet. Daarnaast verdient fietsverkeer prioriteit, met veilige en goed onderhouden fietspaden én maatregelen om fietsen aantrekkelijker te maken, zoals voldoende stallingen en goede aansluitingen op OV-knooppunten. De SGP zet zich in voor een evenwichtige aanpak, waarbij verduurzaming van het vervoer hand in hand gaat met praktische oplossingen voor inwoners.

Optimale doorstroom

Om de bereikbaarheid te vergroten pakt de gemeente actuele verkeersknelpunten met spoed aan, ook op de plekken waar autoverkeer stroopt.

Concreet:

- **Voorbeelden van concrete verkeersknelpunten in uw gemeente noemen**
- De SGP streeft naar een optimale ontsluiting van woonwijken.
- De gemeente moedigt inwoners aan om te fietsen door snelfietsroutes aan te leggen en ontbrekende schakels in het fietspadennetwerk te vullen. Daarnaast wordt gewerkt aan het verkorten van de wachttijden voor fietsers bij verkeerslichten. Het installeren van regensensoren voorkomt dat fietsers te lang in de regen moeten stilstaan.
- Supermarkten en grootwinkelbedrijven in het centrum zorgen voor een optimale bevoorrading.
- Bedrijven en organisaties vervoeren hun goederen zoveel mogelijk buiten de spits om.
- De gemeente zorgt voor een actueel Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan. Hierin staat hoe de gemeente komende jaren omgaat met verkeer en vervoer.

Veiligheid

Verkeersveiligheid is voor de SGP heel belangrijk, want ieder leven telt. De inzet is altijd om de verkeersstromen zo te geleiden dat iedereen op een zo veilig mogelijke manier kan deelnemen aan het verkeer. De wegen naar en rond scholen hebben de speciale aandacht.

Concreet:

- We willen veilige fiets- en wandelroutes van en naar de scholen en andere belangrijke centra in de gemeente..
- De gemeente werkt samen met maatschappelijke organisaties, scholen en bedrijven om veilig verkeersgedrag te bevorderen.
- Doorgaande wegen blijven in principe 50 km/h, tenzij verkeersveiligheid anders vereist. In woonwijken geldt een maximumsnelheid van 30 km/h. Deze wegen moeten dan ook qua inrichting voldoen aan de richtlijnen voor een veilige 30 km/h-weg.
- Te hard rijden in de wijk moet streng worden aangepakt.
- Kwetsbare verkeersdeelnemers, zoals voetgangers en fietsers, krijgen voorrang bij de inrichting van wegen en kruispunten om hun veiligheid zoveel als mogelijk te waarborgen.

Duurzaam vervoer

Vervoer wil de SGP niet alleen goed geregeld hebben, maar ook zo schoon mogelijk. Hiervoor zijn goede OV-mogelijkheden noodzakelijk.

Concreet:

- We streven naar snelle en betrouwbare OV-verbindingen naar alle dorpskernen, waarbij woonwijken en bedrijventerreinen optimaal bereikbaar zijn. Aangezien dit grotendeels de verantwoordelijkheid van de provincie is, zet de gemeente zich bij de provincie in voor het behoud en de verbetering van deze verbindingen. Er komen (meer) (snel)laadpalen in de openbare ruimte om elektrisch vervoer te stimuleren.
- Er komen (voldoende/meer) oplaadpunten voor elektrische fietsen in het centrum. Ook willen we voldoende (beveiligde) fietsenstallingen.
- De gemeente werkt samen met bedrijven en werknemers om duurzaam vervoer naar werklocaties te realiseren. Dit kan bijvoorbeeld door plannen voor elektrische fietsen en scooters, door collectief vervoer en door 'smart mobility'.

5. Economie

De SGP zet zich in voor een gezonde economie die voorziet in ons levensonderhoud en bijdraagt aan het welzijn van de samenleving. Vanuit het Bijbelse rentmeesterschap zien we de verantwoordelijkheid om economische ontwikkeling in balans te laten zijn met zorg voor de schepping. Waar mogelijk streven we naar economische groei met circulaire middelen en duurzame oplossingen.

Lokale economie

De gemeente stimuleert economische ontwikkeling die past bij de lokale beroepsbevolking en maakt doordachte ruimtelijke keuzes om een goede balans te behouden tussen economie, milieu, wonen, werken en recreëren. Duurzaamheid en efficiënt ruimtegebruik staan centraal.

Concreet:

- De gemeente trekt bedrijven aan met werkgelegenheid die past bij de lokale beroepsbevolking. Ze maakt ruimtelijke keuzes met oog voor een goede balans tussen economie, milieu, wonen en werkgelegenheid. We zorgen voor goede communicatie tussen de gemeente en bedrijven.
- De gemeente blijft zich inzetten voor een positief vestigingsklimaat voor ondernemers, van ZZP'ers tot grote(re) bedrijven. De gemeente zet in op een zo efficiënt mogelijk benutten van beschikbare ruimte.
- Hoger bouwen wordt onder voorwaarden toegestaan, mits het geen afbreuk doet aan het landelijke karakter van de omgeving en zorgvuldig wordt ingepast in de ruimtelijke visie van de gemeente.

Economie van de toekomst

Het economisch leven ontwikkelt zich razendsnel en vraagt om flexibiliteit en vooruitdenken. Goede ondernemers zijn alert en spelen op tijd in op gewijzigde marktomstandigheden en nieuwe ontwikkelingen. Het gemeentebestuur moet daarom regelmatig contact onderhouden met het lokale bedrijfsleven, om waar nodig het beleid aan te passen. Dat betekent dat we niet star vasthouden aan bestaande structuren. Tegelijkertijd is het belangrijk om vast te houden dat de mens geen slaaf mag worden van de economie. Nieuwe ontwikkelingen, zoals kunstmatige intelligentie, verdergaande digitalisering en de regionalisering van de economie, hebben grote invloed op de arbeidsmarkt en het bedrijfsleven. Om hier goed op in te spelen, is regionaal afgestemd beleid noodzakelijk. Innovatieve bedrijven die lokaal of regionaal samenwerken, spelen hierin een belangrijke rol. De gemeente moet proactief inspelen op deze ontwikkelingen en een ondersteunende rol

vervullen.

Concreet:

- De gemeente blijft in constante dialoog met lokale bedrijven om snel en effectief in te kunnen spelen op veranderingen in de economie.
- Innovatie wordt gestimuleerd door het beschikbaar stellen van fondsen en faciliteiten.
- De gemeente trekt toekomstgerichte, innovatieve bedrijven aan door samen te werken binnen een regionaal beleid.
- Streekeconomie krijgt blijvende aandacht, zodat regionale producten en samenwerkingen verder kunnen floreren. **Optie:** de gemeente steunt de promotie van streekproducten.
- De gemeente ondersteunt en stimuleert circulaire initiatieven.

Zorg voor ondernemers en agrariërs

Zelfstandige ondernemers, familiebedrijven en het midden- en kleinbedrijf vormen de ruggengraat van onze lokale economie. De gemeente moet hen actief ondersteunen, faciliteren en betrekken bij besluitvorming. Dit kan door hen te voorzien van goede locaties, duidelijke regelgeving en eenvoudige procedures. Regels moeten ondernemers beschermen en reguleren, niet belemmeren.

Ook boeren en tuinders verdienen gemeentelijke steun. Zij zijn onmisbaar voor onze voedselvoorziening en leveren een waardevolle bijdrage aan natuurbeheer en landschapsbehoud. De gemeente creëert ruimte voor deze bedrijven om economisch gezond te blijven en hanteert hierbij praktische en ondersteunende regelgeving.

Concreet:

- De gemeente heeft een bedrijfscontactfunctionaris die bedrijven helpt met al hun vragen en problemen.
- De gemeente stimuleert ondernemers om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen en biedt hierbij ondersteuning.
- Regels zijn eenduidig, terughoudend en gericht op bescherming. Niet op belemmering van ondernemerschap.
- Lokale lasten worden beperkt om ondernemers financieel ademruimte te geven.
- Voor boeren en tuinders voert de gemeente een soepel beleid, met praktische ondersteuning bij vergunningverlening en bedrijfsontwikkeling.
- Nieuwe en bestaande bedrijven krijgen indien nodig actieve begeleiding om soepel door procedures en vergunningstrajecten te komen.
- De gemeente ondersteunt, waar mogelijk, agrariërs die (deels) stoppen met hun bedrijfsactiviteiten bij het ontwikkelen van nieuwe of aanvullende economische activiteiten.

Stikstof, PAS-melders en vergunningskwesties

Onduidelijke en steeds veranderende regelgeving vanuit Brussel en Den Haag heeft ertoe geleid dat veel ondernemers, agrariërs en andere initiatiefnemers met terugwerkende kracht zonder geldige natuurvergunning komen te zitten. De gevolgen zijn ingrijpend: bedrijven en instellingen uit allerlei sectoren worden geconfronteerd met juridische onzekerheid en financiële problemen.

Voor agrarische ondernemers speelt dit probleem al langer door de situatie rondom PAS-melders, maar recente rechterlijke uitspraken brengen ook tal van andere bedrijven en instellingen in de knel. Intern saldeerders verkeren in grote onzekerheid, vaak zonder zich volledig bewust te zijn van de risico's die ze lopen. De impact van deze situatie is niet alleen zakelijk, maar ook persoonlijk en maatschappelijk voelbaar.

Concreet:

- De gemeente richt een steunpunt op waar getroffen ondernemers en initiatiefnemers terecht kunnen voor hulp en (juridische) ondersteuning.
- Dit steunpunt biedt ook aandacht voor de psychische impact op betrokkenen en hun gezinnen.
- De gemeente ondersteunt ondernemers in situaties waarin banken of andere partijen zich vanwege het ontbreken van een geldige vergunning terugtrekken.
- Er komt een actieve lobby bij de landelijke en Europese overheden om de vervallen vergunningen te legaliseren en eerder vergunningsvrije situaties alsnog te erkennen.
- Bij handhaving weegt de gemeente zorgvuldig de proportionaliteit en maatschappelijke gevolgen per casus. Waar nodig zal zij terughoudend zijn in het toepassen van handhaving als dat tot onrechtvaardige situaties zou leiden.

Visie op de arbeidsmarkt

De SGP wil de lokale economie stimuleren om werkgelegenheid voor onze inwoners te creëren. Daarom verwacht de SGP van de lokale bedrijven dat zij hun maatschappelijke verantwoordelijkheid hierin nemen. De nieuwe economie van winkelen via internet en robotisering vraagt om een bezinning op arbeid.

Belangrijk is om zowel betaald als niet-betaald werk te waarderen. De SGP vindt zorg, ondersteuning en vrijwilligerswerk essentieel voor het goed functioneren van de samenleving. Daarom moet het gestimuleerd en meer gewaardeerd worden.

Concreet:

- De gemeente heeft grote waardering voor onbetaald werk zoals vrijwilligerswerk en mantelzorg en brengt dit ook tot uitdrukking.
- Voldoende werkgelegenheid voor alle opleidingsniveaus, jongeren en schoolverlaters.
- Samenwerking met de sociale dienst en UWV bij het vervullen van vacatures.
- De gemeente stimuleert ondernemers om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en mensen die re-integreren, passend werk aan te bieden.
- Arbeidsmigratie mag geen gemakkelijke oplossing zijn voor tekorten op de arbeidsmarkt zolang een groot aantal Nederlanders nog in de bijstand zit. De gemeente zet in op het activeren van werkzoekenden uit de eigen regio.

6. Financiën

De gemeente voert een verantwoord financieel beleid en zorgt ervoor dat inkomsten en uitgaven in balans blijven. Dit waarborgt een stabiele reservepositie en voorkomt onverwacht stijgende lasten voor inwoners. De SGP zet zich in voor een solide financiële basis, waarbij uitgaven zorgvuldig worden afgewogen en doelmatig worden besteed.

Hoewel de gemeente steeds meer taken van het Rijk krijgt toebedeeld, blijven de bijbehorende financiële middelen vaak achter. Dit vraagt om scherpe prioritering en een efficiënte inzet van middelen, zodat essentiële voorzieningen gewaarborgd blijven zonder de lokale lasten onnodig te verhogen. De SGP pleit voor een eerlijke verdeling van middelen vanuit het Rijk en zet zich in voor financiële transparantie en verantwoord bestedingsbeleid.

Transparantie

De SGP streeft naar maximale transparantie, ook op financieel gebied. Transparant zijn betekent inzicht geven in de financiële mogelijkheden. Maar ook duidelijk zijn in de verantwoording van de bestede financiële middelen. De risicoparagraaf is een essentieel onderdeel van deze verantwoording.

Het gaat om belastinggeld dat merendeels wordt opgebracht door inwoners. Het vertrouwen van burgers in de manier waarop de gemeente met haar financiële middelen omgaat, is ook van betekenis voor de bereidheid tot het betalen van gemeentelijke belastingen en heffingen.

Concreet:

- De gemeente publiceert jaarlijks een overzicht van de financiële situatie, zodat inwoners inzicht krijgen in de beschikbare middelen.
- Alle bestedingen worden duidelijk verantwoord, met een overzicht van waar en hoe het geld wordt besteed.
- De risicoparagraaf wordt altijd meegenomen in de begroting, zodat mogelijke financiële risico's inzichtelijk zijn voor alle betrokkenen.

Financieel beleid

De SGP streeft naar een heldere, overzichtelijke en degelijke begroting.

Concreet:

- De gemeente heeft een structureel sluitende begroting.
- Lenen kost geld. Verder aflossen van leningen is blijvend noodzakelijk.
- Bij belastingverhoging wil de SGP terughoudendheid betrachten.
- Tarieven van rioolrecht, afvalstoffenheffing etc. zijn kostendekkend.
- Tarieven voor de begraafrechten behoeven niet kostendekkend te zijn, zodat iedereen grafrechten kan kopen.
- Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen voor inwoners die van een laag inkomen moeten rondkomen.
- Uitgaven worden verantwoord besteed aan de juiste doelen, tegen een prijs die niet hoger is dan noodzakelijk. Het opbouwen van reserves is geen doel op zich, maar er moet wel gespaard worden om eventuele tegenvallers op te vangen.

Subsidiebeleid

Het subsidiëren van activiteiten van organisaties, verenigingen of instellingen beoogt altijd doelstellingen van publiek belang te ondersteunen.

Concreet:

- Ook identiteitsgebonden organisaties of instellingen hebben recht op subsidie wanneer zij activiteiten ontplooiën die van publiek belang zijn
- Wanneer doelstelling en activiteiten van de (potentiële) subsidieontvanger in strijd zijn met christelijke waarden of Bijbelse uitgangspunten zal de SGP aan een subsidievoorstel of -aanvraag geen steun kunnen verlenen.

7. Sociaal domein

De SGP vindt het belangrijk dat iedereen mee moet kunnen doen in de samenleving. Gelukkig gaat het met de meeste inwoners goed en zijn ze zelfredzaam. Maar dit lukt niet iedereen. Inwoners die daarbij hulp nodig hebben verdienen zorg, ondersteuning en bescherming. Kerken, scholen en maatschappelijke instellingen spelen hierin een belangrijke rol en worden intensief betrokken bij het gemeentelijke beleid.

Welzijn, jeugd- en jongerenwerk

In het sociaal domein zijn veel vrijwilligersorganisaties actief, vaak verbonden aan kerken of maatschappelijke organisaties. De SGP is kritisch op het uitbesteden van welzijnstaken aan grote partijen, omdat dit kleinere, lokaal gewortelde initiatieven kan verdringen.

Concreet:

- Lokaal actieve maatschappelijke organisaties en initiatieven op het gebied van zorg en welzijn verdienen gemeentelijke steun.
- Jeugd- en jongerenwerk krijgen ondersteuning. Maatschappelijke organisaties en kerken geven we de ruimte om dit op hun eigen manier in te vullen.
- De gemeente bevordert het werk van maatschappelijke organisaties die actief zijn op het gebied van armoedebestrijding, begeleiding van statushouders, schuldhulpverlening en het tegengaan van eenzaamheid. Voorbeelden daarvan zijn de Voedselbank, sociale fondsen, repair cafés, stichting Present, stichting Schuldhulpmaatje, de NPV, het Leger des Heils en Vluchtelingenwerk.
- De gemeente is verplicht om beleid op te stellen om suïcide te voorkomen. Samen met scholen, kerken en lokale organisaties wordt suïcidepreventiebeleid opgesteld. Deze sluit aan bij de landelijke wet integrale suïcidepreventie.
- Een betrokken en kritische adviesraad Sociaal Domein krijgt de nodige ondersteuning.

Jeugd en gezin

Als in een gezin liefde woont bloeien vaders, moeders en kinderen op. De overheid moet het gezin daarom koesteren en beschermen. Helaas gebeurt dat nu nauwelijks. Het individu – en dus niet het gezin – vormt vaak het uitgangspunt van gemeentelijk beleid. De SGP wil het gezin juist weer in ere herstellen. We hechten aan de primaire verantwoordelijkheid van ouders voor de opvoeding en het opgroeien van hun kinderen.

Gezinnen staan onder grote druk, zoals blijkt uit het afgenomen welbevinden van jongeren en de sterk gestegen vraag naar jeugdhulp. De SGP maakt zich hierover grote zorgen. De kosten van de jeugdzorg rijzen hierdoor de pan uit. Dit vraagt om een kritische inzet van

gemeentelijke budgetten, met focus op preventie en passende zorg.

De SGP vindt dat er bij jeugdhulp in het algemeen teveel van de gemeente wordt verwacht. De moderne trend is dat iedereen succesvol moet worden. Het leven is echter niet maakbaar. Bij de geringste tegenslag of afwijking bij het opgroeien is er niet direct professionele hulp nodig. De gemeente moet zich meer inzetten voor het versterken van de eigen kracht en regie van jongeren en hun gezin. Ook wil de SGP dat de gemeente strikter afbakent wat zij als jeugdhulp ziet en wat niet. Dat helpt om te bepalen waaraan al dan niet publiek geld wordt uitgegeven. De gemeente moet de jeugdhulp doelmatiger en doeltreffend inrichten zodat het de vraag naar hulp en ondersteuning weer onder controle krijgt. Dit vraagt om een duidelijke visie, consistent beleid en scherpe(re) keuzes.

Kinderen met gescheiden ouders zijn helaas oververtegenwoordigd in alle vormen van jeugdhulp. De maatschappelijke gevolgen van scheidingen zijn gigantisch. Toch kijkt de politiek vaak weg van deze rauwe realiteit. Dit taboe moet worden doorbroken om kinderen, ouders en de samenleving verder te helpen. Het is cruciaal dat de gemeente investeert in het versterken van relaties en het voorkómen van (v)echtscheidingen.

Concreet:

- Een laagdrempelig jeugdteam of 'Centrum voor Jeugd en Gezin' biedt toegankelijke ondersteuning.
- Kosten voor jeugdhulp blijven binnen het beschikbare budget, met nadruk op structurele financiering vanuit het Rijk.
- De gemeente geeft prioriteit aan het versterken van relaties en preventie van (v)chtscheidingen. Er komt een laagdrempelig loket voor hulpvragen over relaties, huwelijk en gezin. Relatieondersteuning wordt gratis beschikbaar gesteld.
- De gemeente zorgt ervoor dat het wettelijke recht op keuzevrijheid van zorgvragers in de jeugdzorg in de praktijk wordt gewaarborgd, zodat zij zorg krijgen die aansluit bij hun levensovertuiging.
- Jongvolwassenen met een licht verstandelijke beperking dreigen tussen wal en schip te vallen. De samenleving wordt voor hen te ingewikkeld. Snellere en betere samenwerking tussen school, zorgaanbieder en gezin is nodig om te zien welke hulp en ondersteuning nodig is. Zelfdoding is doodsoorzaak nummer 1 onder jongeren. De gemeente gaat actief aan de slag met uitvoering van de Wet integrale suïcidepreventie.
- Ouders dienen meer rechtsbescherming te krijgen als ze geconfronteerd worden met ingrijpende maatregelen van de kinderscherming.
- Jongeren die niet thuis kunnen wonen, worden zoveel mogelijk opgevangen in een gezinshuis of pleeggezin. Het aantal jongeren dat in gesloten jeugdzorg verblijft dient zoveel mogelijk beperkt te worden.
- Pleegouders en gezinshuisouders worden actief ondersteund en gestimuleerd.
- Specialistische jeugdhulp wordt regionaal georganiseerd, met minimale administratieve lasten voor aanbieders.
- De gemeente is verantwoordelijk voor de aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld en houdt toezicht op goed feitenonderzoek bij jeugdbescherming.

Zorg en welzijn (wmo), ondersteuning vrijwilligers en mantelzorgers

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) legt de verantwoordelijkheid bij inwoners, maar de gemeente ondersteunt met zorg, begeleiding en hulp aan huis. Vrijwilligers en mantelzorgers zijn hierbij onmisbaar en verdienen actieve ondersteuning.

Concreet:

- Inwoners behouden keuzevrijheid binnen de Wmo, zodat zij zorg kunnen krijgen die past bij hun levensovertuiging.
- Sociale wijkteams blijven laagdrempelig en toegankelijk voor directe ondersteuning.
- Vrijwilligers krijgen waardering, zoals een jaarlijkse prijs en een passende verzekering.
- Mantelzorgers ontvangen een jaarlijkse, royale waardering van de gemeente. Er komt meer aandacht voor respijtzorg en andere manieren om mantelzorgers te ondersteunen!
- Wijkverpleegkundigen blijven cruciaal voor directe hulp aan hulpbehoevenden.
- De gemeente biedt goede voorzieningen voor psychosociale hulp, met keuzevrijheid voor levensbeschouwelijke instellingen.
- De gemeente biedt vrouwen die ongewenst zwanger zijn laagdrempelige psychosociale ondersteuning en helpt bij opvang, huisvesting en zorg voor hun kind.

Werk, inkomen en arbeidsmarkt

Zowel betaald als onbetaald werk draagt bij aan de samenleving. De SGP erkent de grote waarde van vrijwilligerswerk, mantelzorg en zorg, en beschouwt deze als niet minder belangrijk dan betaalde arbeid. Iedereen is verantwoordelijk voor verwerving van een eigen inkomen, maar de gemeente biedt steun aan degenen die dat niet zelf kunnen. Het sociale zekerheidstelsel is bedoeld als tijdelijk vangnet voor wie dat nodig heeft, niet als een structurele voorziening voor wie kan werken maar ervoor kiest dat niet te doen.

Concreet:

- Samen met bedrijven organiseert de gemeente leer-werkplekken voor het opdoen van werkervaring.
- Inwoners met een uitkering leveren indien mogelijk een tegenprestatie, bijvoorbeeld via vrijwilligerswerk.
- Jeugdwerkloosheid wordt actief aangepakt met hulp van het bedrijfsleven.
- De aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt wordt gestimuleerd via samenwerking tussen scholen en bedrijven.
- De gemeente geeft het goede voorbeeld door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt binnen de organisatie een plek te geven en zet zich in voor een brede uitvoering van de banenafpraak, zowel binnen de gemeentelijke organisatie als bij lokale werkgevers.
- Schuldhulpverlening wordt toegankelijker gemaakt met hulp van maatjes en persoonlijke dienstverlening.
- Een ruimhartig minimabeleid omvat kwijtschelding van belastingen, bijzondere bijstand en ziektekostenverzekeringen.
- De gemeente voorkomt de armoedeval door eraan bij te dragen dat (meer) werken financieel aantrekkelijker is dan het ontvangen van een uitkering.

8. Onderwijs

Goed onderwijs is essentieel voor de ontwikkeling van onze inwoners en de samenleving als geheel. Het Rijk is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs, maar de gemeente speelt een belangrijke rol in het scheppen van randvoorwaarden. Denk aan passend onderwijs, leerlingenvervoer, onderwijshuisvesting en het tegengaan van onderwijsachterstanden. De SGP hecht veel waarde aan betrokkenheid bij lokaal onderwijs in alle kernen, waarbij de vrijheid van onderwijs absoluut leidend blijft.

Onderwijshuisvesting

De gemeente is verantwoordelijk voor de bekostiging van (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding van scholen. Goede huisvesting biedt een gezonde en veilige leeromgeving en sluit aan bij de behoeften van scholen en leerlingen.

Concreet:

- Schoolbesturen en de gemeente werken samen aan een integraal huisvestingsplan (IHP) dat aansluit bij passend onderwijs en leerlingenvervoer.
- Duurzame en energiezuinige schoolgebouwen zijn een prioriteit; renovatie is een volwaardig alternatief voor nieuwbouw.
- Bij wijzigingen in leerlingaantallen past de gemeente tijdig het huisvestingsbeleid aan.
- Huisvesting wordt aangepast waar nodig om passend onderwijs te ondersteunen.
- De gemeente ondersteunt scholen in hun autonomie en stuurt niet op samenwerking of fusies.
- Ventilatie en binnenklimaat krijgen structureel aandacht.

Onderwijsachterstanden tegengaan

De gemeente biedt speciale programma's aan om kinderen met een onderwijsachterstand te helpen. Ze krijgt daar ook geld van het Rijk voor. De SGP wil laaggeletterdheid en taalachterstanden effectief aanpakken. Het bevorderen van leesgedrag onder jonge kinderen is hierbij een belangrijk middel.

Concreet:

- Bij afspraken over resultaten van voor- en vroegschoolse educatie (VVE) staat de inzet van scholen centraal. De gemeente schrijft geen leeropbrengsten of didactische middelen, zoals een Citotoets, voor aan scholen.
- De gemeente stimuleert samenwerking tussen scholen en bibliotheken om leesgedrag en taalvaardigheid te bevorderen, met een focus op de bestrijding van laaggeletterdheid en het versterken van de educatieve rol van bibliotheken.
- Bibliotheken worden ondersteund als kennis- en ontmoetingscentra waar inwoners terecht kunnen voor informatie, debat en sociale interactie rondom taal, geletterdheid en educatie.

Thuiszitters

Elk kind heeft recht op onderwijs, maar voor sommige kinderen is school tijdelijk of definitief niet de juiste plek. De gemeente werkt samen met scholen en jeugdhulp om thuiszitten te voorkomen en oplossingen te bieden.

Concreet:

- Onderwijs en jeugdhulp werken samen om thuiszitten te voorkomen, met oog voor complexe situaties.
- De gemeente minimaliseert wachtlijsten bij zorgaanbieders voor kinderen en jongeren met complexe problematiek.
- Leerlingen die vanuit een instelling terugkeren naar school, krijgen goede begeleiding.

Leerlingenvervoer

De gemeente draagt verantwoordelijkheid voor leerlingenvervoer, bijvoorbeeld voor kinderen met een beperking of voor leerlingen die verder moeten reizen vanwege een passende identiteit van de school.

Concreet:

- De gemeente blijft royaal in het ondersteunen van leerlingenvervoer.

Onderwijs en zorg

De gemeente waarborgt dat zorg-, welzijns- en onderwijsbeleid aansluit bij de identiteit van christelijke inwoners en instellingen, met ruimte voor eigen invulling door scholen, verenigingen en organisaties.

Concreet:

- Onderwijs-zorgarrangementen moeten soepel verlopen, zonder dat ouders van het kastje naar de muur worden gestuurd.
- Zorgaanbieders die aansluiten bij de identiteit van leerlingen, ouders en scholen worden actief ondersteund en gestimuleerd.
- Gemeenten werken samen om scholen de kans te geven zorgmiddelen te bundelen, zodat ze eigen zorgprofessionals in de school kunnen inzetten.

Integrale kindcentra

Op veel plekken in het land worden Integrale kindcentra (IKC) ontwikkeld. Dit zijn voorzieningen voor kinderen van 0-12 jaar. Een IKC biedt scholen een kans om leerlingen vroeg bij de (identiteit van de) school te betrekken. Ook kunnen ze een goede doorlopende leerlijn bieden. Integrale kindcentra kunnen een goed instrument zijn om onderwijsachterstanden te bestrijden en sociale cohesie te bevorderen.

Concreet:

- Maatschappelijke initiatieven zoals peuterspeelzalen worden niet onnodig gehinderd met regels. De gemeente verstrekt ook subsidie aan initiatieven die de voorschoolse educatie bevorderen.
- Scholen mogen niet worden gedrongen of gedwongen om zich om te vormen tot een IKC of brede school.

9. Sport, erfgoed en recreatie

De SGP wil een hechte samen-leving, niet een 'naast-elkaar-leving'. Cultuur en aandacht voor cultuurgeschiedenis kunnen hierin een belangrijke rol spelen. Dat geldt ook voor verantwoord samen recreëren en sporten.

Sport

Regelmatige sportbeoefening draagt bij aan een gezonde levensstijl en heeft een belangrijke sociale en vormende werking, vooral voor jongeren. De SGP ondersteunt sport door goede faciliteiten te bieden en breedtesport te bevorderen. Extra aandacht gaat uit naar ouderen en mensen met een beperking. Het bevorderen van (commerciële) topsport ziet de SGP niet als een taak voor de overheid. Zondagsrust blijft voor de SGP een belangrijk uitgangspunt. Het houden van sportevenementen en openbare wedstrijden op zondag wordt daarom afgewezen. De SGP waardeert het wanneer gemeentelijke sportvoorzieningen zelfstandig opereren.

Concreet:

- De gemeente stimuleert sport, spel en gezondheid via samenwerking met scholen.
- Breedtesport krijgt ondersteuning door middel van toegankelijke en duurzame sportvoorzieningen.
- De gemeente ondersteunt maatschappelijke initiatieven en sportverenigingen actief bij het bieden van inclusieve sportmogelijkheden.
- Sportevenementen kunnen op maandag tot en met zaterdag worden georganiseerd.
- **Optioneel:** In onze waterrijke gemeente is het belangrijk dat kinderen leren zwemmen en dat er voldoende mogelijkheden zijn om de zwemvaardigheid op peil te houden. De SGP kiest voor het behoud van voldoende zwemgelegenheden.

Cultuur

De SGP vindt cultuurbeleving heel belangrijk. Het stimuleren van sociaal-culturele activiteiten kan daaraan bijdragen. Culturele activiteiten moeten ontstaan uit particulier initiatief. De gemeente vervult daarbij wel een stimulerende en ondersteunende rol. Er zijn helaas ook cultuuruitingen die in ethisch opzicht onacceptabel zijn.. Uiteraard mogen cultuuruitingen schuren. Maar reclame-uitingen, culturele activiteiten of kunstuitingen met een godslasterlijk, aanstootgevend of te shockerend karakter wil de SGP uit de openbare ruimte weren. Ook dient de zondagsrust gerespecteerd te worden.

Concreet:

- De gemeente zorgt voor een moderne, toegankelijke bibliotheek met bijbehorende maatschappelijke voorzieningen, zoals hulp bij digitale vraagstukken.
- Scholen krijgen ondersteuning bij natuur- en cultuureducatie. De gemeente geeft hun ruimte voor een eigen invulling, die bij de identiteit van de school past.
- De gemeente steunt lokale media, zodat zij inwoners onafhankelijk informatie kunnen geven. Ook zijn deze media een platform voor de maatschappelijke dialoog.
- De gemeente stimuleert samenwerking tussen scholen en muziekscholen om muziekonderwijs toegankelijk te maken voor alle kinderen. Mooie initiatieven, zoals schoolorkesten en samenspelprojecten, krijgen waar mogelijk ondersteuning.

Archeologie en erfgoed

Archeologie en erfgoed zijn verbonden met de lokale identiteit van dorp, stad en streek. Wanneer een gemeente monumenten en cultuurhistorisch erfgoed behoudt, is ze aantrekkelijk voor inwoners en toeristen. De rijke geschiedenis blijft zichtbaar in de bebouwing, maar ook in de openbare ruimte en in het cultuurlandschap. Kerkgebouwen, vooral de oudere, spelen daarbij een unieke rol. Ze vormen niet alleen historische en architectonische hoogtenpunten, maar zijn ook van grote maatschappelijke waarde.

Concreet:

- De gemeente voert actueel beleid voor archeologie en cultuurhistorie, zodat waardevolle historische elementen en plaatsen behouden blijven en zichtbaar zijn.
- De gemeente stelt het monumentenbeleid in samenwerking met de gemeenschap vast.
- Cultuurhistorische verenigingen worden ruimhartig ondersteund door de gemeente.
- In het bijzonder gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden moeten in goede staat van onderhoud verkeren. Verduurzamen van deze panden is voor de SGP een belangrijk aandachtspunt.
- In oude en authentieke wijken en straten wordt gebouwd met oog voor de geschiedenis.
- Straatnamen en standbeelden met historische betekenis worden behouden, met toevoeging van context en educatie waar nodig om inzicht te geven in de geschiedenis.

Optie 1 in gemeenten zonder een kerkenvisie

- De gemeente stelt een kerkenvisie op waarin tezamen met alle betrokkenen een strategische visie wordt ontwikkeld op de toekomst van kerken en andere gebedshuizen in de gemeente
- In de gemeentelijke kerkenvisie is aandacht voor het behoud van waardevolle kerkinterieurs, het verduurzamen van kerkgebouwen, verbetering van de toegankelijkheid en het delen van kennis over de gebouwen.
- Kerken worden erkend als belangrijke dragers van historisch en cultureel erfgoed. De gemeente ondersteunt initiatieven om kerkgebouwen in stand te houden en, wanneer nodig, een passende (neven)functie te geven.
- Bij herontwikkeling van historische gebouwen, waaronder kerken, wordt zorgvuldig omgegaan met de religieuze en culturele waarde van het pand.

Optie 2 in gemeenten met een kerkenvisie

- De SGP onderstreept het belang van de gemeentelijke kerkenvisie, omdat deze een erkenning vormt van kerkgebouwen als belangrijke dragers van historisch en cultureel erfgoed. De gemeente ondersteunt initiatieven om kerkgebouwen in stand te houden en, wanneer nodig, een passende (neven)functie te geven.
- De gemeente onderhoudt het contact met alle partijen die betrokken zijn bij de uitvoering van de kerkenvisie. De SGP bepleit dat de visie elke vijf jaar wordt getoetst op actualiteit en zo nodig bijgesteld.

Recreatie

Mensen hebben behoefte aan ontspanning. De SGP wil daarom bijdragen aan recreatie die Bijbels verantwoord is en oog heeft voor de omgeving. De gemeente moet vooral goede randvoorwaarden scheppen, waarbij recreatie en natuur in balans blijven.

De toegankelijkheid van natuur staat onder druk door steeds strengere regels en beperkingen. De SGP verzet zich tegen de trend waarbij de mens steeds meer uit de natuur wordt geweerd. De SGP vindt dat recreatie en natuurbelangen in evenwicht moeten blijven en dat inwoners blijvend toegang moeten houden tot groene gebieden.

Concreet:

- De gemeente werkt aan het behoud en de ontwikkeling van recreatieterreinen, zoals natuur- en groengebieden, en waarborgt de bereikbaarheid en toegankelijkheid voor inwoners en bezoekers.
- Recreatievoorzieningen mogen geen onevenredige inbreuk maken op het buitengebied en de belangen van agrariërs.
- De gemeente zorgt voor een goede balans tussen recreatie en natuur, zonder onnodige beperkingen voor inwoners en bezoekers.
- De SGP verzet zich tegen recreatiezoning en andere maatregelen die de toegankelijkheid van natuur beperken.
- De SGP wil dat bij nieuwe bestemmingsplannen voldoende groen, water, speelvoorzieningen en wandel- en fietspaden worden meegenomen.
- De SGP wil dat de eigenheid van **Optie:** het dorp **Optie:** de stad bewaard blijft, en is daarom geen voorstander van massarecreatie. Waar dit al plaatsvindt, moet er goede infrastructuur en toezicht zijn.
- De gemeente moet erop toezien dat er bij recreatieplekken buiten de bebouwde kom, zoals campings en speelweiden, voldoende basisvoorzieningen zijn. Denk bijvoorbeeld aan toiletten en parkeerplekken (al dan niet tegen betaling).

10. Volksgezondheid en duurzaamheid

Rentmeesterschap staat centraal in het denken en handelen van de SGP. Het is onze verantwoordelijkheid om goed om te gaan met de schepping en te zorgen voor de volksgezondheid. Een duurzame samenleving waarin we onze kinderen en kleinkinderen niet belasten met de negatieve erfenis van deze tijd is essentieel. Milieuregels worden bij voorkeur op nationaal of internationaal niveau vastgesteld, maar de gemeente speelt een belangrijke rol in het lokaal waarmaken van deze afspraken.

Volksgezondheid

De volksgezondheid is een punt van aanhoudende zorg voor de overheid. Het is voor ons bruto nationaal geluk belangrijk dat welvaart en welzijn met elkaar in balans zijn. De gemeentelijke overheid kan veel voor haar inwoners betekenen door in volksgezondheid en welzijn te investeren.

Concreet:

- De gemeente stelt een gezondheidsplan op met concrete doelen voor beweging en het stimuleren van een gezonde levensstijl.
- Scholen krijgen ondersteuning bij voorlichting over bewegen, gezonde voeding en het voorkomen van verslavingen.

Milieu en leefomgeving

De zorg voor het milieu begint lokaal. Door zorgvuldig om te gaan met onze leefomgeving kunnen we de schepping beschermen en de kwaliteit van leven verbeteren.

Concreet:

- De gemeente stimuleert het gebruik van openbaar vervoer en de fiets om luchtkwaliteit te verbeteren.
- Agrarische bedrijven worden geholpen met verduurzaming door middel van informatie over en toegang tot subsidies.
- Initiatieven rond milieu- en natuureducatie op bijvoorbeeld scholen worden gestimuleerd vanuit de gemeente

Beheer van openbare ruimte

Een groene en prettige leefomgeving bevordert de kwaliteit van leven. Het beheer van water, verhardingen, verlichting, groen en speelvoorzieningen moet integraal en toekomstbestendig worden uitgevoerd.

Concreet:

- De gemeente betreft inwoners bij de inrichting van de openbare ruimte.
- Openbare verlichting wordt duurzamer en lichtvervuiling wordt tegengegaan, met extra aandacht voor 'licht-hotspots' op bedrijventerreinen.
- Waardevolle natuur zoals bos, heide en houtwallen wordt behouden.
- De gemeente voert een specifiek bomenbeleid met aandacht voor bestaande bomen, onderhoud en nieuwe aanplant.
- De gemeente bestrijdt hondenpoepoverlast door regelmatig hondentoiletten te reinigen en voldoende afvalbakken te plaatsen.
- Handhaving wordt aangescherpt; het niet opruimen van hondenpoep én het niet bij zich hebben van opruimmiddelen wordt beboet.
- De gemeente voert voorlichtingscampagnes om hondenbezitters bewust te maken van hun verantwoordelijkheid voor een schone openbare ruimte.
- Speelterreinen worden goed verspreid, zodat elk kind op loopafstand van het huis veilig kan spelen.

Milieu en afval

Het verminderen van afval en het verbeteren van afvalscheiding staan centraal. De vervuiler betaalt, maar afvalinzameling moet kosteneffectief en toegankelijk blijven. We kijken als gemeente anders naar afval, omdat hergebruik van materialen in veel gevallen mogelijk is. Als gemeente gaan we hier actief mee aan het werk, zo nodig in overleg met het ambachtscentrum.

Concreet:

- Afvalscheiding wordt verbeterd om het milieurendement te verhogen.
- De kosten van afvalinzameling blijven aanvaardbaar voor inwoners.
- De gemeente stimuleert en ondersteunt circulaire initiatieven die het mogelijk maken afval weer als grondstof te gebruiken
- **Optioneel:** De gemeente zet zich in voor de omvorming van de milieustraat tot een ambachtscentrum, waar hergebruik en reparatie worden gestimuleerd en inwoners materialen kunnen aanbieden of ophalen voor hergebruik.

Volksgezondheid en houtstook

Houtstook is een eeuwenoude manier van verwarmen en een hernieuwbare energiebron. Tegelijkertijd kan houtstook bijdragen aan luchtvervuiling en daarmee gevolgen hebben voor de volksgezondheid. Een volledig verbod is niet realistisch, maar het is wel noodzakelijk om maatregelen te treffen die overlast beperken en verantwoord stookgedrag bevorderen.

Concreet:

- De gemeente stimuleert het gebruik van moderne houtkachels die tot 85% minder fijnstof uitstoten dan traditionele open haarden.
- Bevorderen van vakkundige installatie en onderhoud van houtgestookte installaties door gekwalificeerde bedrijven, zodat deze voldoen aan geldende regelgeving en veilig functioneren.
- Vergroten van kennis bij Omgevingsdiensten en Toezicht en Handhaving, zodat overlastgevende situaties beter herkend en aangepakt kunnen worden.
- Ondersteunen van voorlichting en bewustwording over verantwoord stoken, onder andere door samen te werken met relevante vakorganisaties en de brandweer.
- Actief verwijzen naar betrouwbare informatiebronnen over weersomstandigheden en luchtkwaliteit, zonder dit te koppelen aan sturend of ontmoedigend beleid.

Duurzame energievoorziening

De energietransitie vraagt om actieve betrokkenheid van de gemeente. Energiebesparing heeft prioriteit, gevolgd door het verantwoord en duurzaam opwekken van energie. Het is belangrijk om inwoners en bedrijven te betrekken en draagvlak te creëren voor initiatieven, terwijl de gemeente zelf het goede voorbeeld geeft. De capaciteit op het energienet is beperkt als gevolg van vergaande elektrificatie, onder andere in woningbouw en mobiliteit. Dit noemen we netcongestie. Dit is een probleem waar we de komende jaren mee te maken hebben. In geval van woningbouw, maar ook bij het verder verduurzamen van woningen en

plaatsen van zonnepanelen. Het geleverd krijgen van energie is daarmee niet meer vanzelfsprekend.

Een betrouwbaar en toekomstbestendig energienet is cruciaal om klimaatdoelen te halen en klimaatadaptatie succesvol te laten zijn. Dit vraagt van de gemeente een creatieve benadering van alternatieven voor het energienet, zowel binnen als buiten het bestaande systeem.

Concreet:

- De gemeente verduurzaamt gemeentelijke gebouwen en geeft hiermee het goede voorbeeld.
- Energiebesparing staat voorop. Initiatieven die energieverbruik verminderen, krijgen prioriteit boven het duurzaam opwekken van energie.
- De gemeente dringt aan op voldoende middelen vanuit het Rijk als landelijke energieambities bij gemeenten worden neergelegd.
- In het gemeentelijk beleid is aandacht voor zowel warmte als koeling. Nieuwbouw wordt groen en energiezuinig ingericht, met meer openbaar groen en minder betegelde tuinen.
- De gemeente werkt nauw samen met woningcorporaties om de sociale huursector te verduurzamen.
- Draagvlak voor zonne- en windparken is essentieel. De gemeente betreft inwoners actief bij plannen en zorgt voor heldere communicatie.
- Elke gemeente ontwikkelt visie en beleid om draagvlak voor duurzaamheidsinitiatieven lokaal en regionaal te vergroten. Hierbij zetten we in op betrokkenheid van lokale energiecoöperaties.
- Bedrijven worden gestimuleerd en gefaciliteerd om hun bedrijfsvoering te verduurzamen.
- Netbeheerders geven inzicht in de capaciteiten en beperkingen van het energienet, zodat beleid hierop kan worden afgestemd en inwoners goed geïnformeerd zijn.
- De gemeente werkt actief mee aan initiatieven die netcongestie tegengaan, zoals het creëren van energiehub's.

Ondersteunen duurzaamheidsinitiatieven

De gemeente kan bij uitstek de rol van onafhankelijke adviseur vervullen. Het is van belang dat inwoners zich gesteund weten door de lokale overheid bij het verduurzamen van hun huis, gedrag en leefomgeving. De rol van de gemeente is daarbij vooral faciliteren en ondersteunen. De gemeente kan sturen met groene leges en revolverende fondsen. De SGP is geen voorstander van structurele subsidiëring van particuliere duurzaamheidsinitiatieven.

Concreet:

- De gemeente geeft bij sociaal-economisch zwakkeren in de samenleving bekendheid aan duurzaamheidswinkels en groene regelingen. Deze groep mag niet de dupe worden van dure duurzaamheidsmaatregelen. Waar nodig en mogelijk wordt gebruik gemaakt van energiecoaches.
- Zaken als het aanbieden van gratis warmtescans kunnen de bekendheid van duurzaamheidswinkels vergroten.
- De gemeente treft stimuleringsregelingen voor energiebesparing in bestaande woningbouw
- De gemeente werkt proactief mee aan duurzaamheidsinitiatieven en brengt daarvoor de benodigde (ruimtelijke) procedures op orde.
- De gemeente ondersteunt energiecorporaties van inwoners.

Het opwekken van duurzame energie

De gemeente is geen initiatiefnemer voor het opwekken van duurzame energie. Dit initiatief ligt bij bedrijven, coöperaties en particulieren. De rol van de gemeente is het faciliteren van projecten die passen in de omgeving en kunnen rekenen op voldoende draagvlak. Het streven is dat de opbrengsten van energieprojecten lokaal blijven.

Concreet:

- De gemeente biedt ruimte aan innovatieve vormen van energieopwekking, zoals waterstoftoepassingen en thorium.
- Windenergie wordt alleen overwogen op locaties met minimale hinder, zoals langs snelwegen en bedrijventerreinen. Draagvlak, geluidsnormen en compensatie voor omwonenden zijn daarbij voorwaarden. Bij de plaatsing van windmolens wordt de impact op de volksgezondheid nadrukkelijk meegewogen. De gemeente baseert zich hierbij op kennis over gezondheidseffecten, waaronder de problematiek van laagfrequent geluid. Volksgezondheid is leidend, wat betekent dat er duidelijke afstandsnormen worden gehanteerd om hinder en gezondheidsrisico's voor omwonenden te minimaliseren
- De SGP verwelkomt initiatieven van agrariërs die kleine windmolens bij hun boerderijen plaatsen, als manier om lokaal duurzame energie op te wekken en bij te dragen aan hun eigen energievoorziening.
- Zonne-energie op daken heeft prioriteit boven zonnenvelden. Voor zonnenvelden stelt de gemeente duidelijke kaders: tijdelijkheid, dubbel grondgebruik en voorrang voor niet-agrarische locaties. Er komen geen zonnepanelenvelden op voor voedselproductie geschikte locaties.

Klimaatadaptatie

Naast vele andere partijen heeft de gemeente een belangrijke taak in klimaatadaptief handelen. Het gaat dan met name om thema's als wateroverlast, droogte, hitte en risico op overstromingen.

Voorbeelden van klimaat- of ruimtelijk adaptief handelen zijn onder andere het aanleggen van speelpleinen in stedelijke gebieden die ook dienen als wateropvang, het creëren van wadi's, deelname aan Operatie Steenbreek (het ontstenen en vergroenen van de buitenruimte), het realiseren van groene parkeerplaatsen en het aanleggen van natuurvriendelijke oevers.

Concreet:

- De gemeente werkt aan bewustwording en kennis over klimaatadaptief handelen.
- Bij de aanleg en reconstructie van wegen en het verbeteren van dijken legt de gemeente een koppeling met bos- en natuurontwikkeling.
- Bij de herinrichting van buitenruimte en woongebieden werkt de gemeente aan beperking van wateroverlast, droogte en hitte.
- De gemeente werkt naar een toekomstbestendige landbouw, zonder wateroverlast of watertekort.
- De gemeente neemt het voortouw in klimaatadaptief handelen, bijvoorbeeld door speelpleinen in stedelijke gebieden aan te leggen die ook als wateropvang fungeren, wadi's te creëren, groene parkeerplaatsen te realiseren en natuurvriendelijke oevers aan te leggen.
- **Optie:** In samenwerking met het waterschap laat de gemeente een stresstest uitvoeren om de bestendigheid van het rioleringsstelsel te testen voor een situatie met extreme neerslag.
- **Optie:** De gemeente bevordert het plaatsen van een regenton door particulieren. Dit vermindert het gebruik van leidingwater en kan bijdragen aan het voorkomen van overbelasting van het rioolstelsel bij hevige regenbuien.

11. Ruimte om te wonen

Wonen en werken zijn belangrijke thema's voor de gemeente. Een evenwichtig woningaanbod maakt de gemeente aantrekkelijk voor inwoners. De SGP zet zich in voor een goede balans tussen huur- en koopwoningen, met aandacht voor verschillende prijsklassen en doelgroepen. Bij ruimtelijke ontwikkelingen zijn Bijbels rentmeesterschap en respect voor cultuurhistorie en archeologie belangrijke principes. Het behoud van open ruimte en zorgvuldig ruimtegebruik staan hierbij centraal.

Ruimtelijke ordening

De Omgevingswet biedt kansen voor lokaal beleid en legt bij initiatiefnemers de verantwoordelijkheid om draagvlak te creëren. De SGP streeft naar een zuinig gebruik van de ruimte, waarbij grootschalige ontwikkelingen altijd in regionale samenwerking plaatsvinden.

Concreet:

- Welstandseisen kunnen worden versoepeld of gedeeltelijk afgeschaft, zolang cultuurhistorische aspecten behouden blijven.
- Nieuwe wijken worden goed aangesloten op het openbaar vervoer.
- Uitbreiding van bedrijventerreinen wordt gekoppeld aan revitalisering van bestaande terreinen.

Volkshuisvesting

Voor elke doelgroep moeten er passende woonmogelijkheden zijn. Afstemming met omliggende gemeenten is essentieel, aangezien demografische ontwikkelingen niet stoppen bij de gemeentegrenzen. De SGP wil aandacht voor nieuwe woonvormen, verduurzaming van bestaande woningen en energieneutrale nieuwbouw.

Concreet:

- De gemeente zet zich, samen met woningcorporaties en projectontwikkelaars, in voor een passend woningaanbod. Het aandeel sociale huur, goedkope koop en middenhuur wordt afgestemd op de lokale behoefte, niet op landelijke quota.
- Waar mogelijk krijgen eigen inwoners en starters voorrang bij de toewijzing van woningen. De gemeente benut haar mogelijkheden om woningbouw te sturen ten gunste van eigen inwoners, zodat zij in hun dorp of stad kunnen blijven wonen.
- De verduurzaming van bestaande koop- en huurwoningen krijgt prioriteit, zodat woningen energiezuiniger en toekomstbestendiger worden.
- De gemeente voorkomt onnodige regels die woningbouw vertragen of beletten en stimuleert actief het gebruik van rijks- en provinciale subsidies voor woningbouw en duurzame woonprojecten.
- Voor statushouders wordt tijdelijke huisvesting als optie meegenomen om de druk op reguliere woningen te verminderen.
- Ouderen die langer zelfstandig willen wonen, worden actief ondersteund met voorzieningen en passende woonoplossingen.
- De gemeente bevordert mantelzorgwoningen door procedures te versoepelen en alleen een beperkte toets op de zorgbehoefte toe te passen, in lijn met landelijke richtlijnen.
- Tijdelijke huisvesting op recreatieterreinen blijft een gemeentelijke verantwoordelijkheid. De gemeente maakt hierin eigen, weloverwogen keuzes en laat zich niet dwingen door Haagse bemoeienis.
- Tijdelijke bewoning van recreatiewoningen kan in beperkte mate toegestaan worden, met duidelijke kaders in het omgevingsplan.
- De gemeente stimuleert de bouw van ouderenhofjes en andere gemeenschappelijke woonvormen, zodat senioren langer zelfstandig kunnen wonen in een sociale omgeving.
- Bij nieuwbouwplannen wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de behoeften van ouderen, zoals levensloopbestendige woningen, goede toegankelijkheid en nabijheid van zorgvoorzieningen.

Netcongestie en wonen

Netcongestie vormt een steeds grotere uitdaging voor woningbouw en bedrijfsontwikkeling. Het elektriciteitsnet kan de groeiende vraag naar stroom niet altijd aan, wat kan leiden tot vertragingen bij nieuwe bouwprojecten en beperkingen voor bedrijven die willen uitbreiden of verduurzamen.

De SGP wil dat de gemeente in regionaal verband samen optrekt met omliggende gemeenten en netbeheerders om de belangen van inwoners en bedrijven te behartigen. Door tijdig knelpunten te signaleren en oplossingen te stimuleren, kan

de gemeente bijdragen aan een toekomstbestendige energievoorziening.

Concreet:

- De gemeente werkt samen met regio en netbeheerders om knelpunten in de elektriciteitsvoorziening tijdig te signaleren en op te lossen.
- De gemeente faciliteert het uitbreiden en versterken van het elektriciteitsnet door ruimtelijke procedures waar mogelijk te versnellen.
- Innovatieve oplossingen zoals buurtbatterijen en slimme netwerken worden gestimuleerd om piekbelasting te verminderen en netcapaciteit efficiënter te benutten.
- De gemeente stimuleert de vorming van energiehubs, met name op bedrijventerreinen, zodat bedrijven elkaars overcapaciteit makkelijker kunnen gebruiken.

Inbreiding en uitbreiding

De SGP geeft de voorkeur aan inbreiding boven uitbreiding om op een zorgvuldige manier om te gaan met beschikbare ruimte. Tegelijk is duidelijk dat (in veel gevallen) uitbreiding noodzakelijk is om het woningtekort op te lossen. Bij uitbreiding wordt rekening gehouden met het landschap, het behoud van groen en de cultuurhistorische inrichting van het gebied. Dit vraagt om plannen die zorgvuldig balanceren tussen groei en het behoud van de unieke identiteit van de omgeving.

Concreet:

- De gemeente geeft prioriteit aan inbreidingsprojecten, waarbij leegstaande (bedrijfs)panden en braakliggende terreinen worden benut voor nieuwe woningen of andere functies.
- Uitbreidingsplannen worden zorgvuldig ontworpen met oog voor het landschap, behoud van natuur, het benutten van zonne-energie en de integratie van cultuurhistorische elementen.
- Bij vernieuwing wordt zorgvuldig omgegaan met monumenten en historisch erfgoed, zodat deze behouden blijven en goed geïntegreerd worden in nieuwe plannen.
- De gemeente richt extra aandacht op de aanwezigheid en bereikbaarheid van voorzieningen voor ouderen die hier afhankelijk van zijn. Bij zowel inbreiding als uitbreiding worden voorzieningen zoals groen, speeltuinen en wandelpaden nadrukkelijk meegenomen om de leefbaarheid te vergroten.
- De gemeente werkt samen met inwoners, experts en andere belanghebbenden om plannen af te stemmen op lokale behoeften en draagvlak te creëren.

Huisvesting arbeidsmigranten

Arbeidsmigranten spelen een belangrijke rol in sectoren zoals landbouw, logistiek en industrie, maar hun huisvesting voldoet vaak niet aan de norm. De SGP ziet het als een gedeelde verantwoordelijkheid van werkgevers en gemeenten om goede huisvesting te realiseren.

Concreet:

- Bedrijven en gemeente zorgen samen voor een aanvaardbare kwaliteit van het woon- en leefklimaat, zowel voor arbeidsmigranten als voor de directe omgeving.
- Huisvesting voldoet minimaal aan normen van keurmerken zoals SNF of AKF.
- Verblijfsbieders hebben een exploitatievergunning om leefbaarheid en goed beheer te waarborgen.
- Een beheerder is aansprakelijk voor de huisvesting en het toezicht hierop.
- Arbeidsmigranten die op huisvestingslocaties verblijven, worden indien mogelijk geregistreerd in een gemeentelijk nachtregister.
- De gemeente stimuleert initiatieven die bijdragen aan een vroegtijdige en duurzame integratie van arbeidsmigranten, waaronder taalonderwijs. Daarnaast maakt de gemeente afspraken met bedrijven om verantwoordelijkheid te nemen voor de huisvesting van hun arbeidsmigranten, zodat er passende en fatsoenlijke woonvoorzieningen beschikbaar zijn.

Huisvesting immigranten

De instroom van vluchtelingen stelt de gemeente voor uitdagingen. De Bijbel is helder over gastvrijheid naar vluchtelingen. Tegelijk ligt er ook de opdracht om te doen wat verstandig is. De opvang van vluchtelingen moet in balans zijn met de belangen van onze inwoners. Voorrangsgroepen gaan niet voor op bestaande wachtlijsten van eigen inwoners. Als de behoefte van voorrangsgroepen onvoldoende ingevuld kan worden zetten wij in op alternatieve en tijdelijke huisvesting. Denk hierbij aan oplossingen zoals het benutten van leegstaande (bedrijfs/kantoor)panden of vakantieparken, om de druk op reguliere woningen te verminderen en een evenwichtige huisvesting te waarborgen.

Concreet:

- De SGP bepleit gastvrijheid voor vluchtelingen, maar de opvang van asielzoekers moet passen bij de aard en schaal van de gemeenschap.
- Het maatschappelijk middenveld speelt een belangrijke rol bij de opvang van asielzoekers en statushouders.
- Statushouders krijgen een zinvolle dagbesteding. Aangezien integratie het beste gaat door te participeren in de samenleving stimuleert de gemeente zoveel mogelijk dat statushouders aan het werk gaan/een baan hebben en de Nederlandse taal leren.

Demografische ontwikkeling

Er worden in Nederland de laatste decennia steeds minder kinderen geboren. Het aantal geboorten daalt en het gemiddelde kindertal per vrouw ligt nu rond de 1,4. Voor een evenwichtiger samenstelling van de bevolking zou dit tenminste 1,9 kind per vrouw moeten zijn. De scherpe daling sinds 2010 komt door allerlei oorzaken, zoals de grotere onzekerheid bij opvoeders, de voorrang die een goede carrière krijgt, de nadruk op individuele autonomie en onzekerheid bij jongeren over de toekomst. Ook het gestegen aantal abortussen vermindert het aantal levend pasgeborenen.

Verder draagt de sociaal-culturele norm van (maximaal) twee kinderen per gezin bij aan de ontgroening (en vergrijzing) van onze samenleving.

De SGP wil niet dat de overheid aandrang uitoefent ten aanzien van het al dan niet krijgen van kinderen. Wel vindt de SGP dat de overheid waar mogelijk belemmeringen moet wegnemen die jonge mensen ervaren, waardoor zij minder kinderen krijgen dan zij wensen. De SGP vindt het belangrijk dat onze samenleving uitstraalt dat kinderen welkom zijn en dat jonge ouders op steun kunnen rekenen.

Concreet:

- De gemeente zet zich in voor passende en betaalbare huisvesting voor jonge stellen.
- Het bieden van laagdrempelige steun aan jonge ouders bij opvoedingsvragen, kan met behulp van vrijwilligersorganisaties en kerken worden gerealiseerd.
- Een goede bereikbaarheid van het woon- en werkadres, ook per openbaar vervoer, behoeft meer aandacht.
- De gemeente stimuleert door het nemen van concrete en creatieve maatregelen dat ouders bereid zijn meer kinderen te ontvangen.
- De gemeente ontwikkelt positief lokaal gezinsbeleid en bundelt de ondersteuning voor jeugd en gezin in een gemeenschappelijk loket.
- Bij winkelcentra en andere drukbezochte plekken worden gezinsparkeerplaatsen gecreëerd.